

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—No. 686.

CHICAGO, ILL., 4. novembra (November 4th), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

SOCIALIZEM OPRAVIČUJE PONOS.

Našemu svetu manjka gotovo marsikaj; ali raznovrstnosti ima skoraj dovolj, večasi nemara še preveč. Tudi med ljudmi je velika. Med mnogoštevilnimi variacijami je tudi vrsta ljudi, ki jih je sram, da bi bili socialisti.

Razume se kar samo ob sebi, da nimajo taki čudaki prav nobenega pojma o socializmu; kajti če bi ga poznali, bi mu lahko nasprotovali, lahko bi ga sovražili, ali nikdar ne bi mogli prihajati na tako absurdno misel, da bi moralo biti kakšnega človeka sram zaradi socializma.

Dosti je idealov, katerim človek lahko posveti svoje stremljenje, če noče živeti kakor bacek iz dneva na dan, sprejemajoč ponižno in ravnodušno, kar pač prinese življenje. Med najvišjimi ideali našega časa pa je socializem.

Če posveti človek svoje delo socialističnemu cilju, ima pravico, da je ponosen, ne pa da bi ga bilo sram. Kajti s tem, da služi velikemu idealu, poviša človek samega sebe.

Ali pa je socializem res velik? V čem je njegova veličina?

Socializem spoznava in uči, da zahteva človeško življenje napredek. Tam, kjer ni napredka, je neizogibno mrtvilo. Življenje je gibanje. Ves svet je osnovan na gibanju. Naša zemlja, ki se nam zdi mirna, nepomična, kakor da je vkopana v kakšno vsemirsko skalovje, se suče sama okrog sebe in okrog sonca; to sonce pa potuje po vesoljnosti v določeni smeri in mi potujemo z njim. Naša luna nas spremlja, mi pa spremljamo sonce. In vse neštete zvezde v neskončnem prostoru, kar jih vidimo in kar jih ne vidimo, se sučejo in gibljejo. Meglovine v neizmernih daljavah, iz katerih se šele razvijejo novi svetovi, so polne gibanja.

Če obrnemo svoj pogled iz velikega v malo, opazimo povsod isti zakon. Cestna mlaka se zdi človeku slika absolutne lenobe. Ali tudi v njej ni miru. Na milijone, na milijarde bitij živi v njej, neskončno majhnih, da jih opaziš le v drobnogledu; ali bitja so in žive in se gibljejo.

Gibanje je življenje.

Če pa potegnemo od sedanjosti črto nazaj do skrajnih časov preteklosti, o katerih nam more kaj povedati znanost, ki ne čita le v knjigah, ampak tudi v zvezdah, v zraku, v rastlinah, v zemlji, v vsem, kar je zemlja v vekovih shranila v svojem križu, tedaj spoznamo ob tej črti, da ima vse gibanje gotovo smer.

Vse je razvoj. Iz malega zrna se razvije kal, iz kali stebelce; na njem se pojavijo popki, iz njih

se razvije listje, svetje. Iz ogromne plinaste megle se je razvil solnčni sistem s svojim centralnim telesom s planeti, trabanti, planetoidi, kometi.

Ves razvoj označuje napredek. Vse se razvija iz enostavnega v sestavljeno iz grobega v fino, iz malo primernega v bolj primerno. Vse naše živalstvo, ki nam služi v neštetihih ozirih, se je razvilo iz živali primitivnejših vrst. Drevje, ki nam danes rodi najzlahtnejše sadje, je nekdanj rodilo lesnike in neužitne plodove. Človek sam je produkt razvoja.

A človeška družba?

Tudi ona ne stoji, ne more stati izven vesoljnih zakonov. Vemo, da se je tudi ona razvijala, in vemo, kako se je razvijala.

Iz najenostavnejših začetkov se je razvila do današnjega, neskončno kompliciranega kapitalističnega organizma.

Svetovni organi se ne ustavijo nikjer in nikdar. Razvoj tudi v človeški družbi ne more obtičati nikdar in nikjer. Dokler bodo na zemlji ljudje, se bo njih družba razvijala. Okameneti ne more.

Kdo bi mogel oporekati tej resnici?

Toda — veliko vprašanje se javlja:

Koliko vpliva je imela človeška družba sama na svoj razvoj? Koliko zavednega vpliva?

Vse življenje, vse oblike družbe in vse njih izpremembe so bile odvisne od razmer, nekoliko večsi od posameznih individualnosti, toda v zelo majhni meri, v veliko manjši, nego se navadno uči.

Človeška družba kot celota pa še ni prišla do zavesti. Podvržena je bila vsakovrstnim vplivom; sama ni mogla vplivati na svoj razvoj, ker ni imela enotnega družabnega čuta, enotne družabne misli, ker ni imela svoje volje in svojih ciljev.

Socializem hoče povzdigniti človeško družbo na tako stopnjo, da bo mogla s svojo roko poseči v svoje življenje.

Človeška družba ne more postati vsegamogočna. Ona je le majhen del vesoljnosti in življenja v vesoljnosti. V neskončnosti svetov ni človeška družba več kakor rod mravelj ali trop kobilic. Človekove sile so omejene in omejene ostanejo tudi sile njegove družbe.

Socializem ne leta za utopijami in ne obljubuje vsegamogočnosti.

Ali — naj smo še tako majhni v vsemirju, človek je človeku vendar največ; človeško življenje mu je največ vredno, človeški cilji so mu najvišji.

Socializem hoče zbrati vse sile človeške družbe, danes neurejene, kaotično delujoče, pogostoma dru-

ga drugo uničujoče, da dosežejo v harmoniji najvišji učinek.

Socializem hoče, da postane človeška družba enoten organizem, ki bo sposoben za enotno socialno voljo in si bo mogel postaviti družaben cilj.

Socializem hoče, da se človeštvo zave samega sebe. Namesto da bi bila človeška družba igrača, žoga, ki jo mečejo neznane sile sem in tja, naj v bodoče s svojo roko poseže v svojo usodo, naj po svojem spoznanju in po svojih potrebah razumno ravna svoj razvoj.

Kdo nam more označiti višji cilj za človeka?

Kdor posvečuje svoje delo največjemu, kar je mogoče, nima vzroka, da bi ga bilo sram, ampak lahko je ponosen. Čim več stori za veliki cilj, tem opravičenejši je njegov ponos.

Ne pravimo: Prevzeten. Človek je vedno le človek, zato ni prevzetost nikakor opravičena. Ali kjer je spoznanje vrednosti, tam je ponos. In vrednost socializma je tako velika, da je ne presega v sedanosti nič.

Beseda o organizaciji.

Socialistična stranka mora biti sestavljena iz socialistov. To je menda tako jasno, da ni treba dokazovati. Toda — kdo je socialist? Marsikdo postavlja stvar na glavo pa misli: Socialist je vsak pristaš socialistične stranke. To se sliši tako, kakor da bi bilo zelo naravno. Pa je vendar zmeta. Nasprotniki se lahko zadovoljujejo s tem, da smatrajo za republikanca človeka, ki glasuje pri volitvah za republikanske kandidate, za demokrata pa tistega, ki daje svoj glas demokratičnemu kandidatu. Tako skromna pa ne sme in ne more biti socialistična stranka. Od tistega, ki hoče veljati za socialista, se mora zahtevati mnogo več.

Prvo, kar se je že mnogokrat naglašalo, je organizacija. Socialist mora biti organiziran. Socialna demokracija je politična stranka; socialist mora torej biti politično organiziran. Kdor ni politično organiziran, ni socialist in nima pravice, imenovati se tako, pa če bi zahajal na vse shode, če bi bil najzvestejši član svoje strokovne organizacije in če bi nosil najbolj rdeče kravate.

Socialist mora biti politično organiziran. To je prvi pogoj, ki se mora na vsak način izpolnjevati. Tu ne opravičuje noben izgovor.

Zakaj?

Socialistična stranka je stranka delavstva. To je vse drugače, kakor pri drugih strankah, v katerih je merodajno vodstvo. Politično združeno delavstvo — to je socialistična stranka.

Združitev pa ne sme viseti v zraku: Taka mora biti, da se lahko vidi in prime. Stalna mora biti. Taka, da se lahko zanaša sama nase. Taka združitev pa more biti le organizacija.

Pravimo: Združitev zavednega delavstva je socialistična stranka. Združitev pa seveda ni več vredna, če je le na svetu, kakor kup desek ali prsti. Namen te zdžitve je delo, in sicer tako delo, s ka-

kršnim se najbolj gotovo dosežejo cilji. Torej taka združitev, ki spoznava svoje cilje, ki najde pota in sredstva in ki lahko uravna delo tako, da pride po določenih potih z najuspešnejšimi sredstvi do pravega cilja. Živa združitev! Taka celota, ki dela z vsemi udi, z vsemi čutili, z vsem umom za skupni cilj. Taka celota, ki ima vse ude, vsa čutila, ves razum.

Delo za skupni cilj je raznovrstno. Le tedaj s more opraviti, če se primerno razdeli in če vsak opravlja svoje delo tako, da se delo vseh udov natančno vjema.

Le v organizaciji je to mogoče. Zato je organizacija predpogoj smotrenega socialističnega dela in zato mora biti socialist politično organiziran.

Zakaj politično?

Socialna demokracija je politična stranka. Ona ima opravljati politične naloge delavstva. Kapitalizem gospoduje v sedanji družbi v svojo gospodsko močjo; toda oblika te moči je politična in dokler mu je delavstvo na tem polju ne izvirje iz rok, se ne more osvoboditi. Delavstvo mora dobiti politično moč v svoje roke; tedaj šele bo lahko dalo družbi tisto obliko, ki jo potrebuje.

Do politične moči ne more delavstvo priti drugače, kakor s političnim bojem. Političnega boja ne more voditi drugače; kakor s politično organizacijo.

Kdor ni član politične organizacije, je torej za socialistično stranko toliko vreden, kolikor muha, ki leta po zraku pa sede zdaj sem zda tja.

Kdo naj se bojuje ze delavce, če se ne bodo bojevali delavci sami? To naj bi preudarili tisti, ki se radi pobahajo: "Socialist sem!" — ki pa niso člani politične organizacije in se brigajo zanjo toliko kolikor za lanski sneg.

V čem je moč socialistične stranke? Ne v mnogih takih, ki nosijo rdeče kravate in se bijejo po prsih, ampak samo v organizaciji. Deset organiziranih, ki so zavedni, ki izpolnjujejo svoje dolžnosti in opravljajo socialistično delo, je več vredno, kakor sto kričačev.

To naj premislijo naši delavci: po tem naj se ravnaajo. Kdor ni politično organiziran, ni in ne more biti socialist.

Slovenski delavci, za časa te volilne kampanje ste spoznali, kateri so in kateri niso delavski listi, kateri so bili in kateri niso bili naprodaj kampanjskim odborom kapitalističnih strank. Sedaj lahko razumete, zakaj je težko zmagovati stroške socialističnim listom. Ker niso na prodaj, ne dobe podpore od tistih, ki izkoriščajo delavstvo. To je za socialistični list razumljivo. Ni pa razumljivo, zakaj delavstvo, in celo tisto delavstvo, ki tako rado povdarja, da je razredno zavedno, raje podpira prostitutirane "delavske" liste, kakor pa resnično socialistične liste.

Po drugem novembru naj se prične nova kampanja-agitacija za pridobivanje novih naročnikov Proletarcu.

Edisonovo mnenje o duši in neumrjočnosti.

Pred nekaj tedni je dnevno časopisje po vsej Ameriki objavilo vest, da Thomas E. Edison, znani iznajditelj, pripravlja aparat, s katerim bo možno občevati z mrtvimi. Vest je izzvala nebroj različnih komentarjev. Oni, ki so neštetokrat čitali in slišali iz zanesljivih virov, da Edison ne da nič na religijo in da je ateist, so smatrali vest za navadno raco, ali pa so zmajevali z glavo, češ kaj se je zgodilo s starim ženijem? Drugi pa, ki prisegajo na neumrjočnost duše in na posmrtno življenje, so si zadovoljno meli roke in rekli: "Ali vidite, kako je Edison spoznal svojo zmoto na stare dni in se vrnil k nam? Ha, Edison veruje v neumrjočnost duše."

Ni ga skoraj človeka v Ameriki, ki ne bi slišal o Edisonu. Fonograf, kino (premične slike), električna luč, električna baterija in neštete druge stvari so njegove iznajdbe. Pravijo — in zakaj ne bi verjeli? — da ima patente za skoraj tisoč iznajdb. Danes mu je 73 let in kljub temu je še vedno na delu v svoji delavnici v Orangu, New Jersey. Njegov veleum ne miruje, temveč proizvaja dalje.

Kaj je torej resnice o njegovem aparatu za občevanje z mrtvimi? Ali se je elektriški vizard res namenil, da premaga misterij "onega sveta" in nam ga razgrne pred naše žive oči? Čakali smo, da sam spregovori o tej stvari. Znano nam je, da Edison rad govori o svojih iznajdbah in načrtih za nove iznajdbe, govori premišljeno in stvarno kot veščak.

Nismo dolgo čakali. "The Scientific American" je pred nekaj dnevi prinesel intervju, ki ga je imel Edison z urednikom te znanstvene revije z ozirom na njegov aparat, ki ima "loviti brezžične depeše iz sveta duhov." Iz Edisonovega intervjuja nam je jasno, da so se grdo motili vsi oni, ki so mislili, da je slavni iznajditelj zapustil trdna znanstvena tla in splaval nekam v oblake misticizma. Ne, Edison je ostal Edison. Njegova poizkušnja, da poseže v "življenje onkraj groba", temelji na realnih tleh vede.

Toda čujmo, kaj pravi Edison sam:

"Znanstvene izkušnje v šestdesetih letih mojega življenja so me prepričale, da človeško telo — kakor vsako drugo organsko bitje — sestoji iz posameznih živih bitij ali celic, ki so tako majhne, da ga še ni mikroskopa, ki bi jih odkril. Naša telesa niso nič drugega kot organizacije teh malih individijev; na mirijade in mirijade jih je v nas. Vsak tak individij je življenska enota sama zase, toda te enote delujejo v skupinah, rojih in celih armadah. Petindevetdeset odstotkov življenskih bitij — tako jih imenujem — v telesu človeka opravlja gotovo delo in izvršuje gotove dolžnosti, medtem ko pet odstotkov bitij daje direktivo za izvrševanje dotičnega dela.

Po mojem mnenju je v teh petih odstotkih življenskih bitij iskati osebnost človeka. Nahajajo se v onem delu možganov, ki je znan pod imenom "po-

lje Broce" in nam dajejo duševne vtiske. Kadar človek umrje, se ta bitja razkrope in funkcionirajo v drugih oblikah. Vprašanje zdaj nastane, kaj se zgodi z onimi petimi odstotki inteligentnih ali upravljajočih bitij po smrti človeka. Ako si predpostavljam, da se individuji, ki opravljajo vsakdanje delo v telesu, razidejo in si poiščejo novo delo, mora logično slediti, da se tudi vodilna bitja, ki dajejo direktivo za delo, napotijo z ostalimi roji v nov svet. Ta bitja, kakor sem omenil, predstavljajo v meni Edisona, dajejo človeku njegovo osebnost, zmožnosti in značaj. Ali ostanejo skupaj kot so prej eksistirala, ali se razkrope in iščejo novih funkcij kot individuji in ne kot kolektivna skupina?

To je tisto vprašanje, na katerega iščem odgovor s svojim aparatom. Ako se ta bitja razkrope, tedaj se bojim, da je moje delo zastoj, ker to pomeni, da je naše osebnosti konec po smrti; v drugem slučaju, če omenjena vodilna bitja v naših telesih ostanejo v enoti, kakor so bila za časa našega življenja, tedaj je možnost, da naša osebnosti živi tudi po smrti. Celice same žive večno — in v njih je tista naša neumrjočnost, v katero veruje mnogo ljudi. Ampak neumrjočnost celičnih bitij ne pomaga prav nič moji osebi niti drugim osebam, če se omenjena celična ali življenska bitja razkrope v onem aktu, ki mu pravimo smrt, kajti potem je moja osebnost uničena, raztrgana na mirijade delov. Ravno tako mi nič ne pomaga, ako se življenska bitja mojega telesa ponovno združijo v novem telesu, pomešana z bitji drugih teles, ker to nisem več jaz kot sem bil.

Edino upanje torej leži v vprašanju: Kaj se zgodi z vodilnimi življenskimi bitji? Ako ta bitja ostanejo v enoti, tedaj je mogoče, da obdrže v sebi elemente, ki na primer tvorijo v človeku aparat spomina, toje vtiske iz življenja. Če je to res, je možno na kak način priti v dotiko z rojem spomin nosečih bitij, ki se bodo zavedala prejšnje osebnosti."

To je Edisonova vera v neumrjočnost osebnosti. Iz njegovih besed je jasno, da on ne ve še nič pozitivnega, temveč še le išče dokazov za svojo teorijo. V intervjuju je tudi rekel, da aparat za to poskušnjo mora biti superdelikaten, ako hoče z njim doseči silno nežna življenska bitja. Kakšen je ta aparat, ni pojasnil, toda vsekakor bo poskusil z električnimi valovi. Edison je dalje rekel, če se njegova teorija obnese in dobi odgovor, katerega išče, tedaj mora odgovor priti od osebnosti, ki je imela v življenju malo več znanja o električnih valovih in operiranju brezžičnega brzojava.

Kajenje med ženstvom se vedno bolj razširja, posebno med "boljšimi" sloji in dijakinjami.

Na vseučilišču v Cincinnati, Ohio, imajo dijakinje referendum za kajenje in proti kajenju. Če bo večina za kajenje, jim bo uprava dala na razpolago kadilne sobe, kakor jih imajo dijaki. Na vsak način se odpira Billy Sundayu novo polje za pridige proti "grehu".

Iz knjige bodočega zgodovinarja.

Včasih nam pride na misel, da bi bilo zelo interesantno živeti leta 2000 in čitati zgodovino sedanjega časa. V tisti dobi emancipacije in industrijalne demokracije bi ne bilo nič čudnega, ako bi naleteli v debeli knjigi občne zgodovine na sledeči odstavek:

“Ob koncu najgrozovitejše vojne v zgodovini je že bilo očitno, da se bliža razpad kapitalizma. Kapitalisti sami in njihov pripadnik, buržoazija, so bili slepi, da bi bili to vdeli, zato se ni čuditi, da so s svojim blaznim početjem pospeševali svoj konec. Iz velike kapitalistične vojne se je izcimilo na stotine majhnih nacionalističnih vojn, ki so divjale po Evropi in Aziji in nehote rušile stebre starega gospodarskega sistema kolikor jih je še stalo pokonec izza prejšnje vojne. Bilo je, kakor da se je stari kapitalistični red zaklel sam proti sebi.

Kakor je bilo v Evropi tako, je bilo v Ameriki. Kapitalistična politika je padla na najnižjo stopinjo. Organizacije, ki so nominirale Coxa in Hardinga, so bile — kakor je danes dobro znano proučevalcem takratne dobe — igračice v rokah gigantičnih industrijskih kombinacij, ki so vladale Ameriko. Volilna kampanja leta 1920. je bila najmarkantnejša izza civilne vojne. Splošna nezadovoljnost napram dvema vodilnima strankama je bila očitna. Obe stranki sta bili popolnoma neveseli z ozirom na mednarodne zadeve in najmanj sposobni za vodstvo v oni najbolj kritični dobi stare republike. Pristaši teh strank niso imeli niti pojma, da služijo privatnim industrijskim interesom in da igrajo ulogo grobarja kapitalistične vlade.

Rezultat omenjene kampanje nam je dobro znan. Harding je bil izvoljen. Toda kdo se danes zmeni, kdo je bil takrat izvoljen predsednikom? Kar nas zanima — in kar je bilo že nešteto krat naglašeno v zadnjih osemdesetih letih — je dejstvo, da je Eugene V Debs, kandidat socialistične stranke, kateri je bil med volitvami zaprt v zvezni ječi, dobil ogromno število glasov. Ni nam treba danes ponavljati, kdo je bil Debs. Saj ve vsak otrok. Njegova filozofija je temeljni kamen, na katerem slone institucije današnjega svobodnega sveta.

Volitve leta 1920. so pokazale, da je začel pokati kapitalistični sistem tudi v stari republiki in da je nov red socialistične demokracije vprašanje le nekaj let.

Vojna se je vedno bolj umikala v ozadje in z njo so izginjali stari predsodki. Bridka izkušnja je izšolala ljudske mase in jim dala spoznanje, kako so njihovi izkoriščevalci kapitalizirali stare nazive “boljševik” itd. v svoje razredne interese. Kakor hitro so se mase zavedle strašnih prevar, v katerih so tavale tolika leta, so milijoni obrnili hrbet staremu režimu, ki je žrtvoval kri in imetje ljudstva v korist vladajočemu razredu. To je bil začetek konca.

Veliki boj leta 1924. in 1928. je končal z odločilnim porazom za kapitalistično alijanco. Organizirani delavci so se zavedli svoje historične misije,

zavrgli stare voditelje in se oprijeli nove taktike. Politična in ekonomska solidarnost naših očetov, utrjena z dobro razširjenim časopisjem in drugim tiskom po vsej deželi in z alijanco vseh organizacij naših zaslužjenih dedov, je ustvarila silo, ki je bila nepremagljiva.

Socialni preobrat v stari kapitalistični republiki — ta čudovita drama eksperimentov, boj in požrtvovanja, ki je končala z ustanovljenjem svobodnih institucij, katere danes uživamo — spada v naslednje poglavje . . . ”

ARTHUR YOUNG IN ARTHUR BRISBANE.

Arthur Brisbane, ki je menda najbolje plačan žurnalist v Ameriki in piše uredniške članke za Hearstovo časopisje ter Arthur Young, ki bi bil morda ravno tako dobro plačan za svoje komične karikature, če bi hotel risati karikature za kapitalistične dnevnikarje, sta se sešla pred kratkem na seji eksekutive Farmer-Labor Party v Chicagi, oba kot poročevalca, prvi za Hearstovo časopisje, drugi pa za svoj komični socialistični polmesečnik “Good Morning”, ki izhaja v New Yorku.

Arthur Brisbane je v svojih člankih izrazil večkrat svoje prijateljstvo do Arthur Younga, češ, da je dober človek in da je le škoda, ker izdaja list za proletarce. Ko sta se sešla na seji eksekutive Farmer-Labor Party, je pa Brisbane v pogovoru z različnimi kartunisti izrazil nekaj zbadljivih opazk napram Youngu.

“Križ z Arthur Youngom — je dejal Brisbane — je, da udarja na svoj boben vedno kakih 25 milj pred procesijo.”

Med tem se pa vzdigne iz kota Arthur Young in mu odgovori: “In s teboj, Brisbane, je ta križ, da hočeš držati korak s sedmimi godbami h krati.”

KOMEDIJA ALI TRAGEDIJA?

Tukaj je kratka igra, vzeta iz resničnega življenja. Ne vemo natanko, ali je tragedija ali komedija, zato prepuščamo, naj sodijo o tem čitatelji sami.

Osebe:

Mr. J. G. Komod, veleposestnik hiš.

Mr. S. M. Sukač, njegov pravdnik.

Mr. G. H. Voljan, okrožni sodnik.

Sodnik: Ali naj vas razumem, da država nima pravice izvajati svoje moči v prilog državljanom, v slučaju, da ima hišni posestnik svoja stanovanja neokupirana, in jih noče oddati v najem, med tem ko so državljani brez strehe?”

Veleposestnikov zagovornik: “Da, gospod sodnik, s svojim posestvom razpolaga edino lastnik in nihče drugi ne; lastnik lahko odda stanovanje ali pa ne, kakor se mu poljubi. Če so državljani brez strehe, naj država poskrbi, da se odpro sirotišnice.”

Morala:

Če ne moreš dobiti stanovanja, vložil prošnjo za sprejem v sirotišnico.

Tak je sedanji kapitalistični sistem, ki ga nekateri hvalijo na vse pretege.

Dva načina za rešitev albanskega vprašanja.

Hiram K. Moderwell.

Pol tucata narodov je imelo svoje čete v Albaniji v teku svetovne vojne, po podpisu premirja pa so še štirje narodi obdržali svoje čete v mejah ali pa na meji Albanije. Italija, Grčija in Jugoslavija so smatrale Albanijo za svoj plen, medtem ko je imperialistična Francija držala svoje čete v Albaniji, da ohrani bogat plen za svoje prijatelje. In ko hitro so se te plenaželjne dežele začele polastovati Albanije, je nastal vrišč, ki je povzročil precej sitnosti in velike zadrege za vse roparje. Spoznanje, da je njih plen kar hipoma oživel, je začelo delati velike preglavice vsem štirim narodom in tudi Vrhovnemu zboru. S položajem, ki je nastal, so morali računati, zato je bilo treba največje previdnosti in napravili so dva, popolnoma klasična, imperialistična načrta. Iz komičnega konflikta teh načrtov pa se je dvignil sedanji albanski narod, katerega loči samo še en korak do popolne neodvisnosti.

Najprej jim pade v glavo stara militaristična misel. Albanija je bila teritorij, katerega naj drže in razdele med seboj kakor bo najbolje kazalo za njihove politične in ekonomske razmere, če bi se pa domačini slučajno uprli, potem se naj upeljejo take kazni, ki jih bodo ukrotile. Nobena druga teorija ni vodila velikih sil prve dneve invazije te gorate dežele. Albanska država se je ustanovila leta 1913 na zahtevo Avstrije, da tako prepreči Srbiji pot do morja. Njena podložnost avstrijsko-nemškemu vplivu se je izražala v tem, da je sprejela Nemea za svojega kralja, prinza Wieda. Zaveznikom se taka poravnava ni dopadla, a vendar je bila to njihova zadnja koncesija Nemčiji pred veliko vojno, katero je vse pričakovalo.

Ko je izbruhnila vojna, se je zazdelo zaveznikom, da odpadejo vse pravice, ki si jih laste Nemčija in Avstrija napram Albaniji in da smatrajo Albanijo za svoj plen, katerega držijo za svoje takratne in bodoče zaveznike. V tajni londonski pogodbi je bilo obljubljen Italiji, da dobi Istro, polovico Dalmacije in precejšen kos Albanije z Avlono. Italija pa je obljubila, da ne bo nasprotovala, ako se ostali del Albanije razdeli med Srbe in Črnogorce na severu in Grke na jugu. Razume se, da Albanci niso prav nič vedeli o tej tajni pogodbi, kakor tudi ne ostali narodi. Šele po ruski revoluciji in ko je pdala Krenskijeva vlada, je Lenin objavil tega tajnega spaka, kar je povzročilo veliko razburjenje po svetu.

Toliko o enem načinu rešitve Albanskega vprašanja. Italija je okupirala Albanijo radi "militaristično-strategičnih" vzrokov in rabila jo je, da je mogla pošiljati čez njo svoje čete na solunsko fronto, pri tem pa je prav jezuitsko naglašala, da nima nobenih namenov obdržati stalno Albanije. Ozračje pa je bilo prežeto s sanjami o svobodi in demokraciji.

Rusi so proglašali pravico narodov do samoodločevanja; Trockij se je pripravljal razposlati vsebino tajne londonske pogodbe na vse štiri dele sveta. Tudi zaostala Albanija, ki ni imela ne brzovanja, ne časopisja, naj čuje, kaj se je sklepalo o njej in kaka usoda jo naj zadene. General Ferrero je u juniju leta 1917 v Argirokastru v imenu "Njegovega Veličanstva" italijanskega kralja proklamiral z vso svečanostjo samostojnost in neodvisnost albanskega naroda. In albanski glavarji, katerim so delali velike preglavice Grki in Jugoslovani, so sprejeli Italijo za svojo zaščitnico.

Tako so stale stvari ob času premirja z dvema imperialističnima taktikama, vsaka deroča v svojo smer — ena temeljoča na teoriji, da je Albanija teritorij, druga na teoriji, da je Albanija 'narod'. Na mirovni konferenci in v koncilih sta nastala dva tabora. Izvežbani diplomatje in političarji so imeli dovolj gradiva, da so podpirali prvo teorijo. Od tiste dobe, ko so Turki podjarmili skoro ves Balkan, ni imela Albanija nobene vlade. Turški guvernerji in prefekti so molzli deželo kar se je dalo, zgradili so nekaj javnih poslopij, največ pa haremov, kjer so živeli razkošno in uživali nebesa že na tem svetu. Brez vsake administracije, brez vsakega zanesljivega sistema justice, brez vseh sredstev komunikacije, so Albanci polagoma padli nazaj na stari plemenski sistem, ki je najbrž cvetel še v tistih časih, ko so jih Heleni (Grki) premagali v letu 1000 pr. Kr. in od njih izposodili njihove bogove. Vsako pleme je imelo svoje postave in pravice, držeč se tradicij svojih očakov. Posebni odbori so reševali vse prepire med člani plemena. Krivice storjene članom plemena od članov istega plemena je kaznovalo pleme samo. Vendetam (fevdom) ni bilo ne konca ne kraja skozi cela stoletja. V ostalem so pa ljudje obdelovali svoja polja z lesenimi plugi, tkali volno in predivo in včasih potovali na mezgih po goratih pustinjah do bližnjih vasi, kjer so zamenjavali svoje blago za razen lišp in nakit. Razume se, da so taki ljudje radi postali plačani vojniki v malih krajevnih praskah med raznimi plemeni. Zavezniki so izrabili položaj, oborožili Albance proti Avstrijeem in Bolgarom, kakor so Avstrijeci oboroževali proti Italijanom, in kasneje so jih zopet Italijani oborožili in oblekli v lepe črnogorske rojalistične uniforme proti Srbom, da so se borili proti slednjim pod jako fantastično krinko 'jugoslovanskih patriotov'. Zato se ni prav nič čuditi, da so zbegani državniki v Rimu in Londonu smatrali Albanijo za nekaj "teritorij".

Vendar Albanci imajo ravno toliko in ravno tako dobre pravice, da se jih v Wilsonovem smislu smatra za 'narod', kakor so se smatrali razni do premirja skoro nepoznani narodi ob Baltiškem morju, ki tvorijo sedaj svobodne in neodvisne baltiške narode. Ne oziraje se na to, če so ali niso Albanci pravi potomci Pelasgiancev, ki so nekdanj prebivali po vsem Balkanu, so oni brez vsakega dvoma otroci Ilirev, katera so našli Rimljani ontran Jadranskega morja. Njihov jezik, ki izvira iz indo-germanskega, kaže nekaj sledov sosednega vpliva do današnjega dne. Nji-

hovo zgodovino je tudi mogoče zasledovati. Ako ni bil Pirej, kralj epirski Albanec, potem ni jasno kaj bi mogel biti. Gotovo je, da je papež proglasil Skanderbega, beneškega zaveznika proti prodirajočim Turkom, "braniteljem vere". Turška nadvlada ni bila nikoli varna. Kadar niso nagajali Turkom z raznimi vstajami, se je to zgodilo le radi tega, ker se niso vmešavali v albanske zadeve. Mladoturki so nekoč poslali petdeset tisoč mož broječo vojsko nad Albanec, da napravijo iz dežele pokorno provinco, toda Albanci so jih napadli v gorah in le par Turkov se je vrnilo, ki so povedali oblastim o ponesrčeni ekspediciji. V prvih tednih balkanske vojne (leta 1913) so Albanci dvignili svojo narodno zastavo v Avloni in pregnali Turke iz dežele in od tistega časa so se Albanci borili proti nemu ali drugemu svojemu sovražniku.

Dežela, dasiravno ni tako bogata, da bi prinesla velik plen roparjem, ima v teh časih gotovo vrednost za interesirane imperializme. Skader na severu, s svojimi skoro nepremagljivimi trdnjavami, bi bil izvrstno pristanišče za Jugoslavijo, če bi slednja zgradila potrebne železnice. Avlona, v središču, leži nasproti italijanskemu pristanišču in trdnjavi Brindisi, in bi tvorila takorekoč vrata v Jadransko morje. Visoka južna obala, ki nadvladuje svetovno znano otočno trdnjavo Krk, lahko zmlinči to trdnjavo, ako bi se nahajala v rokah sovražnega naroda. Poleg tega pa je v Albaniji precej naravnih zakladov in tudi scenerija ni slaba.

Ko je bilo sklenjeno premirje, so štirje imperikalizmi poskušali svojo srečo v Albaniji. Teoretično bi imela biti v področju mirovne komisije, izvzemši Avlone, katero so na tihem že priznali Italiji. Okupacijske čete naj bi določil general Franchet d'Esperey, v resnici so pa Francozi in Italijani tekmovali med seboj za posest Skadra in pri tem se je to posrečilo Italijanom. Francozi so se ugnezdili v Korici, medtem ko so Grki in Srbi poželjivo gledali od strani.

Od tega časa so pa vsi pozabili na vsako spodobnost mednarodnega obnašanja. Pozabili so, da Albanija ni bila njih sovražnica, da ni bila teritorij sovražnika, ampak svoboden in prost narod. Pozabili so, da dežele niso nikoli zasedli, kvečjem da so jo pregazili, ko so pošiljali svoje čete čez njo na solunsko fronto. Vsaka dežela je igrala svojo igro. Italijani so se ponašali s svojim "prijateljskim protektoratom" — ampak Avlono in njeno okolico pa so že smatrali za svojo nepreklicno last. Francozi so se zopet potegovali za interese Jugoslavije, medtem ko so Angleži zopet spletkarili v korist Grške, ki že od nekdaj škili po teritoriju nasproti Krku. Grki in Srbi so trošili denar in se posluževali propagande in Srbi so zasedli goro Taraboš, iz katere še sedaj štrle topovi proti Skadru.

"Albanci," tako mi je rekel neki italijanski pomorski oficir, "so svinje. Železne pesti jim je treba."

To so bile vsakdanje besede. Bilo ni nič novega, samo opetovanje stare militaristične kaste in njenih načinov pravice in načina vladanja. Zgodilo se je zopet ravno tako, kakor se je začela prvotna igra.

Najprej se ustanovi samo-postavljena in izbrana vlada; ministrstvo, ki sedi v Draču privoli, da izroči administracijo, policijo, davkarske urade, justico, sploh vse, kar roko v roke z vlado, Italijanom. Medtem časom pa armada stori, kar se od nje pričakuje, to je, da vznemirja ljudstvo s svojimi ukazi in grožnjami in tudi persekucijami, če treba. Sicer se ne more reči, da so bili Italijani skrajno kruti, čeprav Albanci trdijo, da so Italijani mirnodušno in brez vsakih povodov morili njihove ljudi. Vendar to vznemirjanje ljudstva je bilo v glavnem vzrok, da se niso mogli prikupiti ljudstvu, vkljub vsem njihovim naporom, da zgrade lepe ceste in uravnajo mestne uprave. Italijanska "železna pest" je postala preveč očitna.

V mesecu januarju so se sestali v Lušini glavarji raznih plemen. Na podlagi form njihove starodavne navade so poravnali svoje plemenske razlike pri "besi", to je sklenili so med seboj nekako premirje in zvezo. Kot zastopniki svojih plemen, tvorili so v resnici ustavno skupščino, proglasili se za pravomočen parlament, ki je ustanovil vlado, katere sedež naj bo v Tirani. Italijani so jih takoj smatrali za revolucionarje, poslali so čete, ki naj okupirajo Tirano, postavijo strojne puške na trg in ulice in pred "vladno palačo", z ukazom, da mora nova vlada takoj odstopiti ter da ni dovoljeno zborovati parlamentu. Ampak nova vlada in novi parlament nista poslušala italijanskega ukaza, temveč sta insistirala, da imata popolno pravico zborovati in tudi zborovala sta.

Prvi čin nove vlade je bil povabilo Italijanom, naj mirno zapuste deželo. Italijani so molčali. Nastale so male praske, v katerih so bile italijanske patrulje vselej poražene. Razna okrožja, vasi in mesteca od Skadra do Argirokastra so se pridruževala vladi v Tirani. Stara samopostavljena vlada je izhlapela. V celi deželi ni bilo opozicije napram vladi v Tirani, izvzemši od plačanih vojakov tujih vlad. In to se je dogajalo v deželi, kjer nosi vsak odrasčen, vsak otrok handžar ali pa nabito puško ali samokres, v deželi, kjer bi se lahko vsaka vasica vzdržala kot neodvisna republika.

Nova vlada, brez denarja, brez čet, se je odločno oprijela dela, da organizira narod. V vsak okraj so poslali svoje poglavarje in ljudstvo jih je sprejelo. Apelirali so za prostovoljce, da odbijejo napade ustašev Esad Paše, katere je zalagala z denarjem Srbija. In napadi so bili uspešno odbiti. Prevzeli so davkarske in colninske urade in sprejeli prisego in zvestobo raznih albanskih militarističnih formacij, katere so organizirali zavezniki za rabo v zadnji vojni. Ustanovili so žandarmerijo. Proglasili so, da bodo, dokler ne pade zadnji strelec, vzdržali neodvisnost Albanije, kakor so jo svečano priznale svetovne sile v letu 1913 in da se bodo borili proti vsem tako proti Italijanom, Grkom in Jugoslovanom, ki bi skušali kratiti jim njihove pravice in svobodo.

Po tem proglasu pa je nastala čudna sprememba v raznih sosednih deželah. Krščanska milosrčnost se jih je polotila. Italija je odtegnila vse svoje čete iz

notranjščine dežele, obdržec samo male garnizije v treh ali štirih obrežnih mestih in nekaj polkov v avlonski trdnjavi. Javno je bobnala v svet, kako simpatizira in kako prijateljska je z Albanijo in kako srečo ji vošči v njenih naporih, da si ohrani neodvisnost, vkljub temu, da se je ves čas pogajala z Grčijo in Srbijo, kako si razdele Albanijo. Italija je slučajno našla drugi način rešitve albanskega vprašanja.

Ampak krščanska milosrčnost je igra, pri kateri lahko trije igrajo. Grčija je poslala svoje poklone tiranski vladi in Srbija tudi ni zaostala. Da bi jih njihova tekmovalka prekosila v izražanju simpatij in dobre volje! Obljubili bi, da ne okupirajo pod nobenim pogojem albanske zemlje, katero so zahtevali za se, dokler niso sile razsodile drugače, da ne bi nikoli stopili na albanska tla, če ne bi njihova tekmovalka Italija pograbila Avlone. In ta poklon in zagotovilo je praktično pomenil to: "Albanci, kako ste neumni! Pojdite in poženite Italijane iz Avlone, mi bomo pa mirnodušno gledali od strani. Nas se vam ni treba prav nič bati."

Tedaj pa se je zgodil nov d'Annunzijevo pohod, na albanski način. Albanci, ki so se zbrali pred Koricco z namenom, da se branijo pred Grki, so se začeli pomikati proti severu. Svoje poslance so poslali od kmetije do kmetije, vabeč vse možko prebivalstvo, da se zbere v črnem gorovju, ki se dviga iz Šušiške doline. Tam so se zbrali kmetje, spali na golih skalah in skrivajoč se v gozdih, dokler niso prišli vsi prostovoljci. Generalu Piacentiniju v Avloni so poslali ultimatum, zahtevajoč v imenu tiranske vlade, da jim izroči civilno oblast mesta. Nobenega odgovora.

In neko lepo noč v juniju postalo je vse živo na črni gori. Kmeti oboroženi s puškami so se pomikali v dolino, pripravljeni za napad. To ni bila mala gruča nediscipliniranih kmetov, ampak močna vojska, ki se je pomikala v sistematičnih vojnih formacijah. V par urah je bilo vse končano; približno tisoč jetnikov in velikanske zaloge municije in vojnega materiala jim je padlo v roke in italijanska garnizija je bila zaprta v notranje dele avlonske trdnjave.

Tam so ostali, dokler niso Albanci dobili zagotovila od rimske vlade, da ostane Albanija Albancem. V tem času pa je prišla v Albanijo neka italijanska komisija, ki se pogaja s tiransko vlado radi mornariške postojanke v Avloni, toda vlada v Tirani se ravno tako obnaša proti Italijanom, kakor se Rim napram d'Annunziju. Pogajanja bodo najbrž uspešna, kajti italijansko ljudstvo se ne bo šlo bojevati v osrčje Albanije radi imperijalističnih namenov vladne kaste, medtem ko se Albanci ne bodo nikoli podali in tudi ne bodo odstopili niti od pedi svoje zemlje.

Drugi način rešitve tega vprašanja je dober način. Roparji bodo kmalu sprevideli, da je najboljšje pustiti last drugega pri miru. Kakor hitro se prične eden kesati, bodo zgubili veselje do ropa tudi ostali.

(Jugoslovanska deputacija, ki je bila v Beli hiši v Washingtonu v mesecu marecu t. l., zastopajoča vse ameriške jugoslovanske organizacije, je izrečno povdarjala v svojem memorandumu, da ameriški Jugo-

slovani odločno protestirajo, da bi se Jugoslavija odškodovala z albanskim teritorijem v zameno za svoj teritorij, katerega hoče ugrabiti imperialistična Italija.)

LENIN SE ČUDI, ZAKAJ NE PODPIRAJO AMERIŠKI KOMUNISTI E. V. DEBSA PRI VOLITVAH.

Iz Copenhagna je poslal sodrug Benjamin Schlesinger, predsednik mednarodne krojaške unije za ženska odela, tedniku Chicago Socialist poročilo, iz katerega je razvidno, da je Lenin zelo presenečen, ker ameriški komunisti niso podpirali E. V. Debsa pri predsedniških volitvah.

Svoje razočaranje nad tem je izrazil Lenin v teku prijateljskega privatnega pogovora s Schlesingerjem, ki se poznata že dalj časa. V daljšem pogovoru, ki ga je imel Lenin s Schlesingerjem, je dejal Lenin glede notranje situacije sledeče:

"Prenašati moramo seveda mnogo lakote in zime; to pa največ vsled vojne s Poljsko in Wranglom ter vsled blokade."

Vzlic temu da je ta branitelj ruske revolucije preživel že tri leta sovražnosti in izstradavanja od strani sovražnikov te vlade, na njemu ni bilo opaziti radi tega kakega pesimizma.

"Koncem konca bomo izšli vendar zmagoviti" — je dejal Lenin.

Toda Leninov optimizem ne temelji na enostavnih odsevih revolucionarnih občutkov. Kadar pravi Lenin, da bo Rusija izšla iz tega stanja zmagovita, se ob enem popolnoma zaveda velikih ovir, ki so med njegovo deželo in njeno končno zmago. Zato je Lenin nadaljeval:

"Toda dokler pride zmaga, bo vzelo nekaj let — morda celo več. Pa tudi tedaj se naše konstruktivno delo šele prične. Ali kadar se bo pričelo, se bo naglo nadaljevalo, kajti temelj za ta dela je že položen. V teku nadaljnih deset let bo naredila Rusija velikanski napredek, zlasti kar se tiče elektrificiranja industrije, in električni stroji bodo v Rusiji tako razviti, kakor so pri vas v Ameriki."

Lenin je vprašal Schlesingerja, če je eksistiralo v Ameriki kedaj antisemitsko (protižidovsko) mnenje in je povdarjal, da v sedanji Rusiji ne eksistira niti najmanje, in da se tudi nikdar več ne pojavi.

Rusija ne potrebuje — pravi Schlesinger — nobene denarne pomoči, pač pa potrebuje strojev, orodja in materiala, ki je potreben za razvoj industrije. O svojih utisih, ki jih je dobil v Rusiji, bo Schlesinger poročal obširnejše, ko se vrne v Zedinjene države.

Pritožujete se, da vaši tovariši še ničesar ne vedo o socializmu. Zakaj jih ne pridobite, da bi se naročili na socialistične liste? To ni tako težko delo, pridobiti od časa do časa kakega prijatelja, da se naroči na list, ki se bori za interese proletarijata. Poskusite agitirati za naš tisk tudi vi.

MOSKVA V LETU 1920.

Iz dnevnika dr. Alfonza Goldschmidta.

(Nadaljevanje.)

Naš parnik je plul mimo topov trdnjave Sveaborg, ki so bili obrnjeni proti sovjetski Rusiji, v mirno kotlino posejano z malimi otoki, na katerih so stale krasne vile, obdane z lepimi parki. Helsingfors je moderno mesto, po ulicah drve električne kare, avtomobili in vozovi. To mesto je preživelo nepopisne groze, grozne dneve opustošavanja in vničevanja, v katerem so se odigravale krvave bitke, polne junaštva novega časa v tej zemlji velikanskih gozdov in izginjajočega obrežja. Meni ni bilo dovoljeno iti v mesto, ki ni kazalo nobene posebne fiziognomije v bližini pristanišča, vendar videl sem nebroj cerkvenih stolpov, davčna in colninska poslopja, tovarne, banke in prerivanje karavan po obrežnih ulicah. Mesto je lepo in čisto, manj čisto v načelih kot pa na ulicah in na kožah prebivaleev, kajti na Finskem se koplje celo najrevnejši kmet vsaj enkrat na teden.

Iz Helsingforsa v Reval smo se vozili po modrih in čeročih vodah mimo svetlordečega kažipota, v katerega so se zaletavali peneči valovi in kupi ledu. Zopet smo prišli na ozko stezo med podmorskimi minami, kjer ni bilo nobenih znamenj. Teh vojnih grozot mora biti vendar konec, na morju naj bodo zopet znamenja pomorščakom in odgovorni faktorji naj gledajo, da izčistijo morje teh grozljivih eksplozivnih pošasti. Ali ni nikjer na svetu nobene take organizacije, ki bo se pognala za odstranjenje min? Težavno je to delo, nevarno življenje. Pri odstranjevanju min rabijo velike, dolge škarje, s katerimi prerežejo debele verige, na katerih so pričvrstene; ko so verige porezane, priplavajo mine na površje in tedaj jih razstrele. Marsikdo je že zgubil svoje življenje, mnogim so bili pretreseni možgani, a še vedno je mnogo pretečih min, dasiravno so že zdavnaj naznanili, da so uničene, kajti tudi v tej igri goljufajo, kakor pri vsaki drugi.

Ni ga mesta, ki bi izgledalo tako lepo z morske strani, kot Reval, z otoki pred seboj, promenadami na obrežju, s krasnim pristaniščem, z visokimi cerkvenimi stolpi, katere je videti iz daljave. Lepše je to mesto od belega Alžira. Pogled na mesto iz morja je veliko bolj mičen, kot pa življenje v mestu, kajti klub temu, da ima čudovito krasen slog in obzidje, kupole, promenade, bufeje, se mi vseeno zdi kot kamenita grmada, stoječa v velikanskem močvirju.

Meje.

Že preje, pred vojno, smo imeli meje, ki so tudi bile meje. Tudi takrat smo imeli colninske uradnike, mitničarje, špijone, orožnike, podkupovanja in sleparjenja ter druge podobne "ugodnosti". Imeli smo narodnostne meje, državne meje, delikatni "obročji" so obdajali narode, toda take nezaupljivosti, kot jo poznamo danes, pa vseeno ni bilo. Z mejami so pač imeli svoje veselje, ljudje so jih pre-

hajali semtertja, na mejah si videl pozdravljanja prijateljev, vzklike iznenadenja, in občevanje je šlo gladko naprej, ker so bile mašinerije starega sistema dobro namazane. Danes pa so stvari na mejah drugačne. Meje so nekak stimulant za tihotapstvo, česar prej ni bilo v toliki meri. Meje so kordon korupcije, stena nezaupnosti, služijo provokaciji za spore, posebno še meje malih novih držav, ki so nastale na podlagi takozvanega samoodločavanja narodov. Na mejah vidite dejanski porod zbesnelosti in vsaka zaupljivost je v takih krajih izginila.

Nobenega pristrénege seganja v roke ne vidite, ne vzvišene samozavsti in ponosa, kakor ga je proklamirala Liga narodov. Ko pristane parnik v helsingforskem pristanišču, boste med prvimi opazili colninske uradnike in finske policaje z angleško opravo in londonskimi kolčki, ki vse skrbno pretaknejo. Pristanišče je v mrtvilu, brez življenja. Ko zapustiš parnik, se ti zazdi, da se nahajaš v središču humornega prusianizma, ki pa se v nobenem oziru ne prilega okoliškim primitivnim gozdom, ledom in tem svetom vodá. Smešen je ta prusianizem z novimi poštnimi znamkami, z novimi domačimi zastavami, ki jih krasijo narodne boje in se jih izobeša ob vsaki priliki, ki pa jih vendarle kontrolira inozemski kapital. Smešen prusianizem z nervozno bojaznijo, da ne bi kdo importiral politične epidemije, prusianizem paragrafstva, ki sloni na servilnosti in kakršnega more ustvariti le kapital.

Finske in estonske meje vlada terorizem in jih varuje pred importiranjem političnih epidemij, v njegovo področje pa spada tudi varovanje valute. Ne gre se za prijateljske odnošaje med sosedi, ampak kako bi mogli drug drugega oškoditi. Kadar je nakupovalna vrednost finske marke višja od estonske marke, takrat lahko gnije estonski krompir v helsingforskem pristanišču, pa četudi je v Finski veliko pomanjkanje krompirja. Nedopustno je, da bi estonski krompir izkoriščal nakupovalno vrednost finske marke, zato pa mora gniti. To je samoodločevanje narodov. Dežela ima sedaj denarni sistem, ki mu diktirajo posestniki inozemskih železnic, ne sme pa utolažiti glad svojih železnic, kajti njihova vlada operira z denarjem, ne pa s krompirjem.

Nikoliv v svojem življenju nisem videl toliko nezaupljivih oči opazovati kako stvar, kot takrat, ko so finski agentje preiskovali naš parnik v Helsingforsu. To so bila očesa "okhrane" (organizacija špijonov za časa ruskega carizma). Na povratku sem se vozil z istim parnikom in podvreči sem se moral investigaciji še večim služabnikom okhrane kakor prvič. Prihajal sem iz sovjetske Rusije in potnik iz Rusije je v očeh finske politične policije živa potujoča infekcija, ki se je treba varovati.

V revalskem pristanišču na Estonskem je občevanje nekoliko svobodnejše, ampak tudi pohlep po denarju je večji. Tihotapstvo ima tu manj ovir in blago je lažje spraviti na suho kot v Helsingforsu. Bojazen pred političnim okuženjem pa se lahko tolaži z administracijo drobiža.

Države, ki so nastale na podlagi samoodločevanja, sprejmejo najprej svoje poštno znamke in zastave, potem pa si ustvarjajo uradniški razred, ki se polagoma razvije v veliko armado. To so penzijske organizacije, ki nudijo najlepše prilike uniformiranim uradnikom za pridobivanje dohodkov. Mala estonska republika, pridelovalka krompirja, nima nobene možnosti za samostojno existenco, ima pa 25.000 uradnikov in najmanj 20.000 vojakov, medtem ko šteje vse njeno prebivalstvo komaj 1.250.000 duš. Marljivo kmečko prebivalstvo mora vzdrževati okoli 45.000 parasitov. Te ljudske pijavke navidezno kažejo, da so z delom zelo zaposljene, v resnici pa nimajo nobenega pametnega posla. Ko sem zapustil Reval, bilo je to 9. junija 1920, je nas bilo pet ali šest potnikov v kabinah, na parnik pa je prišlo dvanajst colninskih uradnikov, da nam preiščejo prtljago.

Uradni aparat v Revalu je postavila nemška baltiška armada. Estonci so si ga obdržali in ga še povečali. Na vsaki ulici najdeš vladni urad, na nekaterih še več kot enega. Ti uradi razglašajo številne regulacije, ustvariti pa ne znajo ničesar. Reval je kolonija angleških funt-sterlingov, ki je prevladujoča nota. To je groteskna, ničvredna demokracija, ki jo konsumira novi nacionalizem in vara ter razvija svojo lastno prevaro. Strelja idealiste, preganja najboljše ljudi, in ustanavlja banke v zvezi s funtnim sterlingom. Ministri prihajajo na seje direktorjev in postanejo bogati in neodvisni bankirji, medtem ko delavsko prebivalstvo postaja revneje in revneje in hrepeni po resnični neodvisnosti. Vsak špekulira kako bi napolnil svoje žepe z inozemskim denarjem, medtem ko navaden delavec nima kaj jesti. Pristanišče je mrtvo, industrija gre k vrugu. Dežela se nagiblje proti vztoku, medtem ko uradništvo vleče proti zapadu. Celo danes je tu jako neorganična forma življenja in vse izgleda tako, kakor da je življenska nit že pretrgana.

V Revalu najdeš vse, kar si poželiš: nedostojne kinematografe, omizja napolnjena z delikatesami, jabolkami, ki stanejo tri estonske marke, dekleta, ki so pripravljena, da se predajo, živahna mala gledališča, manija po navijanju davkov, poštno znamke najraznoličnejših barv, ki so bile tiskane v raznih trustjanskih tiskarnah na zapadu. V začetku junija 1920 je bila vredna nemška marka pet estonskih mark, in celo mene je prevarilo, da sem začel špekulirati z inozemskim denarjem in posrečilo se mi je kupiti izvrstno kožuhovino za par fenigov. Špekuliranje se poloti šloveka celo proti njegovi najboljši volji.

Reval, tako se lahko reče, je okence, skoz katero se gleda v notranjost sovjetske Rusije. Ampak tisti, ki gledajo skoz to okence, ne vidijo ničesar in če slučajno kaj vidijo, jih oči le varajo. Od tukaj prihajajo med svet vsa poročila o Rusiji, katero hočejo uničiti. Tukaj se kujejo lažnjiva poročila, katera tako slastno prebavlja zapad. Tisti slepci, ki znajo tako barvati vesti, imajo svoje postojanke tukaj, kjer fabricirajo marsikatero novico.

Mnogo dobrega bi se lahko že zgodilo, ako ne bi laži prihajale iz te meje in zastrupjevale ves svet.

Armade imajo svoje štabe in štabi so brez dvoma važne institucije. Posebno obmejni divizijski štabi, z generali v poveljništvu, so danes čuvaji svetovne zadovoljnosti in veselja. Svetovna zadovoljnost pomeni lepo prezervirana demokracija. Prezer virana je, zavarovana in zastražena z bodičasto žico, bajoneti in paragrafiranimi psički. V Narvi sem videl, ko so pete ravno tako trčile ena ob drugo kot v blaženih pruskih časih. Videl sem napol pečene adjutante, ki so se spoštljivo priklanjali do tal, kakor so se nekoč priklanjali v Berlinu na cesarskem dvoru. Kako me je pogrelo v prsih, ko sem še enkrat videl poročnike starega tipa stoječe kot varuhe svetovnega miru in zadovoljstva. Razume se, da to niso varuhi svetovnega zadovoljstva, ker jim zija nemila usoda v obraz iz vseh kotov in vseh strani, vključ temu, da imajo bajonete krog in krog sebe.

Naša lokomotiva je prišla srečno skozi blokadno zvižajo estonske straže blizu Jamburga in kmalu smo imeli za seboj telefonski teror, ki je bil napeljan po bodeči žici, ta "kmalu" pa je trajal dva dni, ker ravno toliko časa jih je vzelo, da so se prepričali, da nismo nevarni svetovnemu miru. In nadaljevali smo pot, čeprav me je med tem časom nek vojak z bajonetom gonil v nemški jetniški tabor blizu reke Narve, vključ temu da sta dva vojaka z bajoneti stražila uradni sovjetski vagon. Z bajoneti so celo prezentirali članu angleškega parlamenta, Tomažu Shawu, z drugimi besedami, celo svojim prijateljem. Bajonet so nastavili na prsa celo staremu Benu-Turnerju, angleškemu tekstilnemu delavcu, ki je tako mirno ležal na divanu. In če so nastavljali bajonete tema dvema, kako naj bi mogli drugače ravnati z menoj, Nemcem; toda pustili so me skozi, dasiravno nezapeljivi, obnašajoči se nedostojno in brez kletve seveda ni bilo.

Taka ljubeznjivost je na vzhodnih mejah. Turbno je, ampak potolažite se vsi, ki greste preko mej po svojem poslu ali pa za druge, kajti v Helsingforsu naložijo na parnik suhe klobase in prekajeno meso, da se vem kar sline cede, v Narvi pa svežo svinjino, ki je dovolj demokratična, da bi se je človek kar preobjedel.

Vožnja na vlaku do Moskve.

Na tisoče ljudi me je vprašalo: Kako se najložje pride v Moskvo? Tem lahko sedaj odgovorim: To ni lahka reč; na rešeto vas bodo dali sedemkrat in še potem ne bo vse v redu. Sovjetska Rusija je v vojni, ki traja že šest let in morala je iti skozi raznovrstne eksperimente. Lahko rečem, da sem videl v Moskvi internacionalo, ki nima nobenega opravka s tretjo Internacionalo, in ki je jako sumljiva po svojih karakterjih.

Ruske meje so prave trakulje v dolžini. In čeprav je človek opremljen z vsakovrstnimi legalnimi dokumenti, ga vseeno preiskujejo, kajti sovjetska Rusija ima že marsikatero britko izkušnjo. V Moskvi so bili in se še dobe sedaj ljudje, ki so nepristopni za

vsako novost in izboljšanje. Okinčani so z različnimi vojnimi dekoracijami, polni so predsodkov in njihovi jeziki so namazani s strupom. Taki ljudje infestirajo mesto. So zopet ljudje, ki so bolj pretkani in ki skrivoma rujejo proti vladi. Niti na misel jim ne pride, da bi se o stvari kaj poučili ali jo pa premotrili, temveč obnašajo se kot nekaki Olimpijci. Čeprav gledajo okoli, vendar ne vidijo ničesar. Sovjetski zastopniki v Revalu imajo popolnoma prav, da vržejo vsakega potnika v Moskvo na rešeto in da ga tam zadržujejo makar po par mesecev predno se Čičerinu zdi dovolj varno odpreti mu vrata v Rusijo. Ko hitro pa so tuje vrata odprta, postane gost sovjetske vlade, potuje nenadlegovan v sovjetskem potovalnem vagonu, spi, jé, opazuje okolico, se pogovarja s sopotniki, dokler ne dospe v Moskvo. Potuje v ruskem vagonu prvega ali drugega razreda, kjer se mu gostoljubno postreže z vsem, kar imajo na razpolago.

Vlaki vozijo s hitrostjo dvajset do petindvajset kilometrov na uro in ne več. V sovjetski Rusiji ni več ekspresnih vlakov, lokalne lokomotive kurijo z drvmi, so starinske in imajo včasih celo naduho. Mudi se jim nikamor. Človek kmalo spozna resnost transportacijskega problema, na katerega rešitvi je odvisna ruska ekonomska bodočnost.

Proga iz Jamburga (obmejna postaja) do Moskve je čista, ampak v zelo slabem stanju, kar je čisto naravno in kar dela ekonomskemu življenju Rusije največje preglavice. Njene žile so otrpnele in treba jih bo poživeti, pomladiti. Mi iz Nemčije smo se odločili storiti vse, kar bo mogoče, da se pomore ruskemu železniškemu sistemu. Ta sklep smo storili, še predno smo se pripeljali v Moskvo.

(Dalje prihodnjič).

Kapitalizem in klerikalizem sta tako združena, da zaboli drugega, če udariš prvega.

Kakor v drugih mestih, je tudi v New Yorku veliko pomanjkanje stanovanj. Radi tega so predlagali socialistični člani newyorškega mestnega sveta, naj se da tista stanovanja, ki jih lastujejo bogatejši sloji, pa jih sedaj ne potrebujejo, za stanovanja delavskim družinam. Socialisti so uvedli v krajih, kjer žive bogataši, nekako preiskavo; kot rezultat so podali poročilo, da je 238 hiš, ki imajo od 2 do 100 sob. praznih, z izjemo, da žive v njih hišniki.

Vsa ta stanovanja bi zadostovala le za nekaj delavskih družin, torej bi bil to le slab pripomoček za rešitev stanovanjske krize. Dovolj delaveev je, dovolj materijala in dovolj kapitala, s katerim bi se lahko zgradilo poslopja za delavska stanovanja. Ampak ravno danes se gradnja stanovanj ne izplača. Kapitalizmu ni na tem, da je na tisoče delavskih družin potisnjenih v neudobna, nezdrava stanovanja, da morajo živeti po dve družine v stanovanju, ki zadostuje komaj za eno, kajti on hoče le profit in le radi profita gradi tudi hiše, v katerih stanujejo delavci. Stanovanjski problem bo v stanu rešiti le socializem.

SEMINTJA.

Nova vojna napoved. — Socialistična manifestacija. — Nasilja reakcionarjev propaganda za socializem. — Grška in kralji. — Apel za organizacijo.

Čikaški Kolumbovi vitezi (K. of C.) so napovedali vojno "boljševizmu." Vodili bodo kampanjo proti socializmu, v tem delu pa jih bo podpiral kapital. Katoliška cerkev v Ameriki je izmed vseh ver najposlušnejša dekla kapitalizma in dobi tudi največ finančne podpore. Smešna je vojna napoved Kolumbovih vitezov proti socializmu. Zastonj si lomijo kopya. Drugačni vitezi so že poskušali uničiti socialistično gibanje, armada zavednega proletarijata pa gre naprej in njena sila se jača.

Do 20,000 ljudi se je udeležilo dne 31. oktobra parade, ki so jo priredili čikaški socialisti za svojo volilno kampanjo. Pred zborovalno dvorano pa se je zbrala ogromna množica, morje ljudi, ki so manifestirali za socializem. Igrale so številne godbe, masa pa je prepevala revolucionarne pesmi. Kandidat te mase za predsednika Zedinjenih Držav je v ječi, toda njegov duh je zunaj, med množico, ki stoji v ospredju boja za socializem. Kolumbovi vitezi so ljudje, ki ne smejo misliti zase, zato ne vedo, da se ideje ne more poraziti niti se jih more deportirati.

Predilnice v vzhodnih državah bodo odpustile 110,000 delavcev in delavk, da na ta način ugonobe "radikalni unionizem". To izjavo je podal J. L. Benton, ravnatelj Philadelphia Textile Manufacturers' Association. Benton je k svoji izjavi še dodal, da ni nasproten unijam, ampak je nasproten le radikalnim voditeljem v unijah.

Bombažne predilnice so pričele z akcijo, da ustavijo v svoje tovarne zopet takozvano "odprto delavnico". Najprvo je treba tovarne za nekaj mesecev zapreti, da se delavstvo izstrađa. Potem pa se jih polagoma jemlje nazaj na delo, pod pogoji, ki jih diktirajo tovarnarji. Eden pogojev je, da delavec, ki bo hotel dobiti nazaj delo, ne bo smel biti član unije.

Vse dotlej, dokler bo v unijah ameriških delavcev prevladovala konservativna struja Gompersovega kalibra, bodo kapitalisti lahko brez težjih ovir zniževali plače in šikanirali delavstvo. Elementi, ki so na krmilu strokovnih organizacij, bi morali iti v šolo k angleškemu delavstvu. Naučili bi se, da delavstvo kaj šteje le tedaj, če nastopa solidarno pri političnih in gospodarskih akcijah. Ta nauk že prodira med mase ameriškega delavstva.

Irci žalujejo vsled smrti svojega mučenika Terence MacSwineya, ki je bil zaprt v londonski ječi zato, ker je zagovarjal ustanovitev irske republike. Gladovna stavka mu je pretrgala nit življenja. MacSwiney ni bil revolucionar za premenitev družabnega reda. Vse, kar je zahteval, je bila ločitev Irske

od Anglije. Ampak tudi to je kaznjivo. MacSwiney-jeva smrt pa je še bolj potisnila v ospredje irsko vprašanje in ravno tega ni hotela angleška vlada. Tudi ameriška justica ni imela namena z obsodbo Debsa in drugih socialistov propagirati za socializem. In vendar je več storila za socialistično propagando, kakor pa če bi pustila Debsa na svobodi. Taktika newyorške legislature, ki je že dvakrat izključila socialistične zastopnike, je dosegla isti rezultat. Masa, ki je tako rada indiferentna, se prične zanimati za važna vprašanja in probleme šele tedaj, kadar jo avtoritete prisilijo v to s strogimi zakoni, ki tirajo ljudstvo v brezpravnost in še večjo odvisnost od vladajočih slojev. Zanimanju sledi pristop v organizacije in socializem potrebuje organizacije.

V Evropi je še nekaj državic, ki ne morejo eksistirati brez kraljev. Med njimi je tudi Grška. Enega je med vojno odstavila, drugega pa ji je sedaj zastupila opica. Pokopala ga je po kraljevsko in sedaj išče drugega kralja. "Kralj je umrl, živio kralj." Žaluj za enim in pozdravi drugega.

Grški parlament je izvolil regenta in proglasil kraljem princea Pavla, brata prejšnjega kralja. To je mlad fant, star 19 let, in je poznan kot zelo dober plesalec.

Tudi grško ljudstvo bo moralo prej ali slej spoznati, da se čisto lahko izhaja brez kraljev. Pusti naj Pavlu, da pohaja na plese v Švici in v pariške kabarete, vlado pa naj si uredi po načinu, ki je prikladen današnjim časom.

S končano volilno kampanjo ni še končano delo za socializem. V svojem zadnjem poročilu apelira sodrug Debs na ameriške socialiste, naj strnejo složno svoje sile za pojačanje organizacije. Zadnja kampanja je bila težka, ker je strankina organizacija v mnogih krajih zrahljana, kar so povzročili notranji boji. Skrajni radikalizem ne ustvarja, nego razdira. Dosegel je več, kakor bodo v stanu vsi Kolumbovi vitezi v svojem boju proti socialističnemu gibanju. Glavna naloga socialistične stranke sedaj je, da uvrsti svoje postojanke. Boj med pristaši starega družabnega reda in sledbeniki družbe bodočnosti se v Ameriki šele pričinja. Sledimo Debsovemu klicu: "V organizacijo za socializem."

Pod socializmom bo dobil vsak vse najbolje — če bo proizvajal. Na ta način bo dana vsakemu prilika, da bo živl, kakor se človeku spodobi. Ali se je treba vsled tega bati, da se poruši dom, da bo odvzeta človeku vera in kdo ve kaj vse?

Ne čakajte, kadar vam poteče naročnina, da pride tirjatev iz upravnistva, nego jo poravnajte takoj. Ako je vaša številka v oklepaju manjša, kakor pa tekoča številka Proletarca, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Poravnajte jo ob prvi priložnosti.

NOVA MEJA.

Stojana je stopicala hitrih korakov po kameniti stezi proti svoji koči, in s potoma je komaj lovila sapo. Toda njeni hitri koraki niso bili vzrok težkemu sopenju, ampak zlovolja, ki se je naselila v njeno dušo.

"Svobodna dežela, eh!" je kričala zlovoljno, ko je odložila prazno čutaro iz rame in jo je položila tako trdo na hišni prag, da je zadonelo, kakor če bi odletel iz šampanjske steklenice zamašek.

"Svobodna dežela! Po vseh teh težkih letih bojev, in Bog ve koliki mizeriji, nam pravijo, da smo od Turkov osvobojeni, in da spada naša vas gospodarju Nikiti, kralju Črne Gore. Lepa je ta svoboda!"

"Kaj se je pripetilo, žena?" je vprašal Labud, njen mož, ki je stopil med tem iz kočice in potegnil iz ust svoj dolgi čibuk. "Kaj se vznemirjaš?"

"Vznemirjaš praviš," je kričala Stojana in mahala z rokama. "Tudi ti bi se vznemirjal — le pomisli. Šla sem k studencu po vodo, kakor vedno od kar sva mož in žena in od kar živim v tem kraju, in pri studencu je bila cela vrsta tujih vojakov. Strašni ljudje so to. Upili so name že od daleč in me rotili, naj ne hodim k studencu. Zavrnila sem jih s srdom. Nato pristopi oficir, lepo oblečen človek, z zlatimi obrobki na obleki in mi je povedal v srbsčini, da ne smem prekoračiti meje. In jaz sem rekla: kje pa naj od sedaj naprej dobimo vodo? On pa je odgovoril, da to ni njegova stvar. In končno je še pridjal: sedaj pa ne pozabi, kaj sem ti povedal in povej to tudi svojemu možu. Tvoja vas je sedaj črnogorska, in ostati imaš v krogu svoje meje. Razumeš? — To je povedal, in sam Bog mi je pričal! Če ne verjameš, vprašaj Marinko in Danico", je viknila Stojana, kažoč s prstom na drugi dve ženski, ki ste se vrnili s prazno čutaro od studenca.

In glasovi vseh treh so viknili v tem trenutku kakor tuleč veter.

"Tiho, ženske!" je zavpil sirovo Labud. Od vseh stvari na svetu je čutil Labud najbolj ženske čeljadi. Če ne morete dobiti vode pri studencu, pa krenite h gornjemu bunarju!" Pri tem je vstopil v kočico in zaprl za seboj vrata.

"Gornji bunar, gornji bunar," je mrmrala Stojana nejevoljno. "Lepo je to od človeka! Ravno dvajset minut je treba hoditi dlje do vode . . . in kar tebi nič meni nič reče: pojdi h gornjemu bunarju. Možem se ni treba brigati za dom in znašati stvari skupaj. Zelo malo se brigajo za te reči."

Ali upirati se ni smela; vrgla je čutaro preko rame in je odšla — to pot gori proti hribu, kolneč med potjo pri vsakem koraku.

Labud ni govoril mnogo, kajti z ženskami ni hotel argumentirati o nobenih rečeh; dajal je le povelja. Toda novica njegove žene ga je napolnila s srdom. Leta in leta se je divje bojeval v družbi svojih sovaščanov, in po dolgih in mučnih bojih so odložili orožje v prijetni nadi, da ne bo več Turka, da se svet spremeni sedaj v paradiz. Kajti velesile so bile mo-

gočne in blagohotne duše, pa bodo uredile vse kakor je treba.

Toda njihova vera je bila izpodkopana, ko so iznašli, da je bila vas, v kateri je živel Labud, dodeljena Črni Gori, medtem ko je bila ostala dežela, kjer so živeli njegovi sorodniki in rojaki, dodeljena Srbiji.

In sedaj, ko je iznašel, da teče meja med njegovo vasjo in studencem, iz kterega je dobivali vsa vas skozi stoletja vodo, mu je postalo vse nejasno in je postal silno vznemirjen.

Globoko v svoji duši je Labud čutil, da prihajajo neprilike. Zakaj neki se tistih sedem kraljev, o katerih je mislil, da odločajo vsi Evropi usodo, ni preje pobrigalo in prišlo sem pogledati, kako stoji s to neznosno mejo in z vaškim studencem? In Labud je sklenil, da skliče takoj sejo vaškega odbora. Kadil je pipo za pipo, toda jasnih misli mu ni prinesla nobena. Koča je postajala temnejša in temnejša. Nastopila je noč.

"Kje sta naša fanta," je mahoma vprašal Labud. "Kje sta Božko in Ljubomir?"

"Kako naj vem," je odgovorila Stojana poskušaje. Bila je v veži in je pripravljala večerjo. "Zdaj ko moram nositi vodo od gornjega bunarja, kako naj . . ."

"Molči, ženska!" je zarežal Labud. Kot Črnogorec stare šole, ni nikdar nagovoril svoje žene z imenom. In Stojana, kot zmerna ženska, bi bila raje umrla, kakor pa da bi se bila spozabila in mu rekla Labud.

Da pretrga njeno ugovarjanje, je prestopil prag in vpil svoje oči v sinje, s svetlimi zvezdami posejano nebo. Zrl je in zrl, toda neskončno majhno vprašanje vode iz gornjega bunarja ni delalo na vsemirje nobene razlike.

V tem trenutku je po strmi in kameniti stezi pridrvela izpehana čreda ovac in za njimi je tekel težkih korakov njihov črednik.

"Oj, Božko, zakaj tako pozno? Ali naj čakamo vsak večer z večerjo," je nagovoril Labud osorno in zapovedujoče.

"Ni najna krivda, oče. Pri svetem Petru, oče, ni najna krivda. Ljubomir in jaz sva šla danes kilometre daleč za ovcami, in tri so se nama izgubile."

"Iskala sva vsepovsod. Bojim se, da so prekoračile mejo. In preko meje se nisva upala."

"Prokleta bedaka sta obadva. Zakaj vraga sta jim pustila, da so utekle preko meje? Sam grem, pa pogledam, kje so," je divje zarjovel Labud. Obrnil je svoje korake proti koči po svojo dolgo puško, ki je visela na leseni kljuki. Toda takoj se je spomnil, da je puško nositi preko meje strogo prepovedano. Ali da dobim svoje ovce nazaj, mi ne smejo zabraniti, je dejal sam pri sebi nesigurno. Obesil je puško nazaj in se napotil proti meji. In nazaj ga ni bilo več . . .

"Ali lahko naznanim" — je dejal korporal, ko je odsalutiral.

"Kaj se je zopet zgodilo?" je odgovoril kapitan obmeine straže.

"Prosim," je nadaljeval korporal. "že zjutraj

sem sporočil, da je zgodaj večeraj zvečer dobila patrolja človeka, ki je kradel ovce, in ker se pri klicanju, naj se ustavi, ni hotel pokoriti povelju, ampak je skušal uteči, je straža streljala, in zgodilo se je, da ga je usmrtila."

"Čisto pravilno," je dejal kapitan na kratko. "Ti Črnogorci so veleznani, da radi kradejo ovce. Da jih odvadimo tega, bo treba pokazati ostalim s par vzgledi. To uhajanje preko meje, kakor je bilo v starih časih, mora prenehati."

"Toda prosim, gospod kapitan, kakor izgleda, so bile dotične ovce vendarle last dotičnega Črnogorca. Tukaj je neka žena, ki je prišla semkaj pred dobro uro in se udarja na vso moč po svojih prsih, kakor da si jih hoče izbiti iz telesa in praska se po obrazu. Ta ženska pravi, da so zavile ovce proti voh, da se napijejo in njen mož je prišel ponje."

"Prokletstvo! Ali za boga, zakaj ni tega povedal patrolji, ki ga je klicala naj obstane?"

"Prosim, gospod kapitan, patrolja je bila iz planin, pa ne pozna tukajšnjega narečja. Možje pravijo, da je mož precej govoril in vpil nanje, ali ker ga straža ni razumela, je mislila, da le zabavlja ali da se iz nje norčuje."

Da. V nadi, da straža okupacije ne bi vodila z mejaši pobratimstva, so prišli na originalno idejo, da nastavijo ob meji vojake, ki ne razumejo krajevnega dialekta. In to je sedaj prva posledica te ideje.

Labud je bil mrtev, in nihče ga ni mogel več poklicati k življenju.

Kapitan, ki je bil vpričo Stojanine nesreče ginjen, je poskušal vse, da se nadaljne obmejne situacije preprečijo, in da pokaže svojo dobro voljo za spravo, je ukazal pokopati Labudovo truplo z vsemi vojaškimi častmi. Toda Labudovi tovariši iz vasi, ki so ga spravili k zadnjemu počitku, niso vzeli te časti s prijaznostjo na znanje, ampak z gnjevom v njihovih srcih.

Nekaj časa po tem dogodku je bilo vse mirno ob novi meji, dokler ni nekega dne patrolja našla teles korporala in nekega drugega vojaka, ki sta bila vpletena v Labudovo tragedijo, visečih na veji velikega hrasta.

In na to je pričel kapitan s svojim maščevanjem. Tako se nadaljujejo vojne. Kajti vojna je posledica neskončnega števila malih sovrašttev.

Po "Pearson's".

Nekateri dobri ljudje še vedno mislijo, da nas povede v socializem nekega dne kralj Matjaž, ki sedi nekje v podzemeljski votlini pri mizi in dremlje, njegova brada se pa ovija miznih nog, in ko se ovije trikrat okrog nog, se kralj Matjaž zbudi, kakor ura budilka in takrat komandira svoji speči vojski, naj vstane in se napoti ven na svetlo, da uvede socializem, ki ga ima uvesti on, kralj Matjaž.

Ampak to je zmota; kajti navada pri kraljih je, da ne vstajajo prvi, ampak zadnji. Vojska kralja Matjaža ni nihče drugi kakor delavske mase, in dokle le-te ne zbude same sebe, je zastoj misliti, da jih zbudi kralj Matjaž. Delavci, zbudite se, da zbudimo kralja Matjaža!

Ali je svoboda mrtva?

George E. Roever, Jr.

Ravno sem stopil izza hladnih sivih sten Atlantske ječe. Moje srce je težko, moje oči so vlažne in nekaj me tišči v grlu.

Moji občutki pristoynosti so izzvani do skrajnosti, in v moji duši gori plamen zlovolje in nepokoja. Videl sem Gene Debsa v pisani opravi, ki jih nosijo jetniki. Odšel sem, a njega sem moral zapustiti v ječi. Nekaj strašnega! Nekaj zlodejskega! Nekaj nečuvnega! Svoboda v Zedinjenih državah je mrtva, dokler je Gene Debs v ječi. Boginja Svobode je goljufija in sramota.

Mr. Harding in Mr. Cox lahko govorčita o 100% amerikanizmu, kolikor se njima poljubi, toda Debs predstavlja najboljše tradicije in ideale Amerike. Duh iz leta 1776 je povzročil, da se je spisala Izjava neodvisnosti in pa ustava, ki za Debsa nekaj pomeni. Zatem je prišel prvi dodatek: "Kongres naj ne sprejema zakonov, ki bi omejevali svobodo govora, svobodo tiska in mirnega shajanja ljudi." Debs je veroval v ta dodatek, toda kongres, ki je sprejel zakon o špijonaži, ni verjel vanj.

Kršitelji naših ustavnih garancij so še vedno v uradih in zunaj ječe. Debsa pa so zaprli, ker je govoril socialističen govor, v katerem je izjavil, da je proti vojni.

Lincoln, Clay in Webster so ravno tako neustrašeno nastopali leta 1848—49 proti vojni z Mehiko. Debsu je bila ameriška ustava prav to, kar je bilo v njej zapopadeno, toda za organizirano birokracijo in plutokracijo ni bila ustava nič več, kakor tisto, kar je služilo njihovim interesom.

Wilsonova administracija je vrgla ameriško svobodo iz Bele hiše in republikanska stranka je bila v zatiranju ravno tako kruta in arogantna. To se je pokazalo zlasti v Albanyju.

Kapitalizem ne pozna nobenih zakonov, izvzemši svojo moč in zapovedi za druge.

Govoril sem z Debsom in govoril sem z ubogim Mr. Palmerjem, kakor tudi s tajnikom predsednika Wilsona. Zasledoval sem puhle govorance Mr. Hardinga in Mr. Coxa in poslušal sem Gene Debsa. In kako majhni in ubogi so ti ljudje napram Debsu!

Po pravici lahko rečem, da bi bil rajši Gene Debs v atlantski ječi, kakor pa tisti sodnik, ki je obsodil Debsa ali predsednik Zedinjenih držav! Ni ga peresa, ki bi mogel dati Debsu zadoščenje, najmanj pa moje lastno. Vsak njegov srčni vtirip, vsak njegov impuls, vsaka njegova misel plava ven k delavskemu razredu po vsem svetu. Njegovo telo je sicer za mrežami, toda njegov duh je zunaj s trpečim človeštvom.

Če bi ljudstvo Zedinjenih držav le oddaleč poznalo ali razumelo Debsa, bi bil on naš predsednik. Če bi ga razumelo in poznalo, bi ne bilo nobene revolucije. Celotno članstvo Ameriške Legije bi ga spremljali

lo od morja do morja na njegovih potih in bi ga čuvalo kakor punčico svojega očesa.

Ali tudi v njegovem slučaju se bo ponavljala zgodovina. Narodi v prošlosti niso razumeli svojih borecev za svobodo. Tudi današnje ljudstvo, izvzemši njegovih sodrugov, nemore pojmiti in razumevati te velike duše. Šele potomci bodo znali ceniti njegovo ime med mrtveci. Medtem ko bodo imena Wilsona in Mr. Palmerja že dolgo pozabljena, bo ljudstvo Zedinjenih držav postavljalo Gene Debsu spomenike od oceana do oceana. Kakšna radost, kakšen privilegij, da bo mogel človek reči, da je bil Gene Debs naš sodrug.

Kristusa so križali menjalci denarja tedanjih dni, in Debsa, najbolj priljubljenega človeka v ameriškem javnem življenju, so zaprli, ker je nasprotnil današnjih denarnih menjaleev in izkoriščevalcev Amerike.

Ali vzlic temu, da se nahaja v ječi, je njegov duh neoviran in njegov vpogled v bodočnost jasen; in vzlic temu, da je za mrežami, se vzdiguje nad svojimi preganjalci kakor gorski vrh nad nižavo!

Brezposelnost na pragu.

Ali se spominjate, kako je bilo leta 1907, ko je nastopila kriza in so stopali ljudje v vrste, da dobe malo gorke juhe kot miloščino?

To se je zgodilo, ker je tako zapopadeno v sedanjemu kapitalističnemu sistemu, ker ni mogel dati vsem državljanom dela in zaslužka.

Vojna je prinesla mnogovrstna dela in je zaposlila ljudi, ker je bilo treba izgotavljati razni vojni material in mnogo drugih stvari. Delo je dobil lahko vsakdo. Ali to ni bilo normalno. Produkcija raznih potrebščin za dom se je opustila, prvič radi drugih nujnejših potreb, ki so bile v zvezi z vojno, drugič pa tudi zato, ker je bilo v tej produkciji več dobička. In ker se med vojno ni produciralo reči za dom, je bilo takoj po vojni nujno, da se ta produkcija nadomesti in napravi zopet takozvano čezmerno produkcijo, ki se je bila v teku vojne porabila. Na ta način je ostala prosperiteta tudi po vojni.

Sedanja znamenja kažejo, da je čezmerna produkcija, ki se rabi za dom, dosegla svoj višek, in da se bliža vsled tega zopet industrijalna kriza. Brezposelnost nastopa.

To je čisto v soglasju kapitalistične uredbe, in kapitalisti nimajo nobenega strahu pred njo, temveč se je celo vesele — izvzemši če bi se kriza tako razširila, da bi povzročila vstajo.

Čezmerno produkcijo, ki se je bila nakupičila, je treba spraviti v denar. Tovarne bodo zaprte, delavci bodo doma, toda prodajalne, v katerih se prodajajo ti produkti in živila, bodo prodajale svojo robo naprej, kakor v času, ko se je delalo v tovarnah. Zaslužka ne bo, a izdatki bodo vendar, če prav ne tako visoki, kakor v času, ko je hodilo delavstvo v tovarne. Tako bo šlo naprej in kapitalisti bodo prodajali

svojo čezmerno nakopičeno robo in delali profite, ne da bi bilo treba dajati delavcem plačo.

In ko bo kriza pojemala, to je, ko bo potek nakopičene robe pri kraju, se bodo začele počasi odpirati tovarne in bodo jemale zopet na delo. Toda je manje delaveev na delo se bo vršilo z vso previdnostjo; najprej bodo prišli na vrsto najpohlevnejši, tisti, ki so bili zapisani pri družbah za najzmernejše in najvdanejše. Seveda se jim bo povedalo, da starih plač, ki so bile v vojnem in po vojnem času, ni več; cene živilom in obleki so padle, in tako morajo pasti tudi delavske plače. To bodo izgovori, če se prav ne bo poznalo toliko na padcu cen živilom in oblekam; kajti kapitalisti hočejo svoj dobiček tudi v normalnem času. In če bi bili v takem času vsi delavci organizirani, bi taki izgovori kapitalistom nič ne pomagali, toda nesreča za delavstvo je, da se ne organizira, ampak tekmuje drug napram drugemu. In ko pride pred tovarno, mora drug drugega izpodrivati in delati ceneje, ali pa umirati lakote. Tako je bilo pred vojno, in tako bo zopet po krizi, ki prihaja in je neizogibna.

Delavci, mislite o tem in se organizirajte gospodarsko in politično, kajti le tedaj, če bo delavstvo organizirano, bo njegov glas vsepovsod jačji in njegove zahteve se bodo vpoštevale v večji meri.

Prijateljstvo med Anglijo in Francijo prehaja v vedno večjo napetost, ki je včasih podobna že sovražstvu. Imperialistična in militaristična politika francoske vlade je odvzela Franciji vse simpatije, ki jih je imela med vojno. Blazno zaganjanje francoske vlade proti Nemčiji preseda Angliji, ki želi, da se Nemčiji zopet pomore na noge. Anglija ve, da je v Nemčiji potrebna rekonstrukcija ne samo v njen prid, ampak v interesu vse Evrope. Francija pa tira svojo politiko sovražstva naprej in govori le o odškodninah, ki jih bo morala plačati Nemčija Franciji. Kako pa naj Nemčija plača, ako ji Francija ovira operiranje industrije, tega v Parizu ne povedo. Pariške diplomate spremlja vsepovsod strah, da se Nemčija nekoč maščuje nad Francijo. Ta bojazen se odpravi, ako se drži Nemčijo k tlom, ako se jo gospodarsko osiromaši in zaslužni, ako se njeno državno tvorbo razdruži. Niti Anglija, niti Zedinjene države ne odobravajo francoske politike histeričnega sovražstva proti Nemčiji. Zato je pariško časopisje polno pikrih dovtipov in člankov proti bivšim prijateljem in zaveznikom oficijelne Francije.

Francija računa z možnostjo nove vojne, ker je militaristična in ker hoče, da se ohrani sistem, ki poraja vojne. Ker je militaristična in imperialistična, smatra, da jo bo Nemčija napadla ob prvi priliki, ki se ponudi, da se maščuje za svoj poraz. Nervoznost francoskih militaristov pospešujejo še neuspehi protirevolucionarjev v Rusiji.

Vojne nevarnosti bodo obstale, dokler bodo v veljavi "mirovne" pogodbe, kakor so bile sklenjene po zadnji svetovni vojni in dokler bo obstal sedanji kapitalistični sistem. Odpraviti vzroke, ki povzročajo vojne je naloga socializma.

Glasovi iz našega gibanja.

POROČILO ORGANIZATORJA.

Hrup, ki ga je delala kampanja za predsedniške volitve, je sedaj končan. Obljube kapitalističnih kandidatov pa bodo pozabljene do prihodnjih volitev. Že dolgo je v Ameriki tako, toda delavstvo se polagoma vzbuja. Vedno težje je za kapitalistične kandidate voditi delavstvo tako lahko za nos, kakor so jih prejšnje čase.

Tudi slovensko delavstvo, kar je zavednega, je pri zadnji volilni kampanji storilo svojo dolžnost. V raznih krajih so se obdržavali shodi, razdajala se je kampanjska literatura in nabirali so se prispevki za socialistično propagando. S to kampanjo pa naše delo še ni izvršeno. S socialistično propagando moramo nadaljevati, kakor smo delali doslej. Še mnogo, zelo mnogo dela je pred nami, ki ga bo treba opraviti. Ena naših glavnih nalog je širiti naše glasilo Proletarca in pridobivati Jugoslovanski Socialistični Zvezi nove člane.

Naj omenim nekoliko še o kampanji, ki smo jo vršili za socializem in socialistične kandidate v Pennsylvaniji. O shodih pred 17. oktobrom je bilo poročano že v prejšnjih izdajah Proletarca. Dne 17. oktobra se je vršil shod v Herminie, ki je bil zelo povoljno obiskan. V soc. klub je pristopilo deset novih članov, Proletarcu pa se je določilo \$15 v podporo.

Iz Herminie sem odšel v Johnstown in 22. oktobra smo imeli shod v South Forku; kljub malemu številu Slovencev, ki žive v tej naselbini, je bil shod zelo dobro obiskan, po shodu pa se je ustanovil socialistični klub. To je sedaj drugi novoorganizirani klub v Johnstownskem okrožju. Prvi je bil bon-airski in sedaj v South Forku. Kot izgleda, se bodo v bližnjem času ustanovili klubi tudi v več drugih naselbinah tega okrožja. Težava pri delu organizatorja je, da mu primanjkuje časa, pa tudi dvorane se ne more dobiti vsaki dan.

Zadnje tedne v kampanjski borbi se nisem mogel ubraniti veselju, ko sem listal po naših delavskih (sic) listih, ki so tako marljivo prinašali slike in agitacijske članke za Debsa in Stedmana. Mogoče porečete: "Kaj še! Delavska kandidata sta druga — pardon — gospoda Harding in Coolidge." Tako je prav, gospodje pri slovenskih "delavskih" listih. Se vsaj zopet enkrat poznamo. Za delavske interese ste, socialistično pišete, vsaj tako zatrjujete, ko pa pride odločilni čas, se pa — prodaste za par grošev sovražnikom delavstva.

Človek se ne čudi "Glasu Naroda" ali "Glasilu K. S. K. J", ali kadar zapazite reklamo kapitalističnih strank v listih kot sta "Glas Svobode" in "Enakopravnost," ki venomer zatrjujeta, da sta delavska lista — tedaj, gospodje, se pa vse neha.

Ampak hvala bogu, ljudje niso več tisti "cepci," kot si jih vi predstavljate. Zapomnili si bodo tiste sličice v "delavskih" listih, in ko bodo agenti šli okoli naših poštenih delavcev, da dobe od njih naročnino, jo bodo — sigurno dobili!

Eno je, kar ostane tudi v bodoče resnica: Mi delavci moramo podpirati le tiste liste, ki so nekompromisni in v resnici delavski! Naročiti liste, ki se prodajajo našim sovražnikom, se pravi metati denar proč in za naše delavstvo je boljše, da spozna to čimprej. Tistim, ki so smatrali te liste za dobre in revolucionarne, pa naj služijo dokazi, ki so jih prinašali ti listi sami — za denar. Če bi jim pripovedovali to mi pred pričetkom kampanje, nam ne bi verjeli. Sedaj se je imela naša javnost priliko sama prepričati, v koliko se more zanesti na časopisje, nad katerim nima kontrole zavedno delavstvo.

O drugih shodih do 2. novembra bom poročal v prihodnji izdaji. **Joško Oven.**

Alvarado, Tex. — V svobodni Jugoslaviji vlada revščina in pa birokratje, ki hočejo zadržavati kolo časa nazaj. Pravzaprav Jugoslavija še ne eksistira, kajti mesto nje so skrpucali kraljevino in jo krstili s SHS. Ker so ljudje, ki si sedaj na krmilu kraljevine SHS., popolnoma nesposobni, da bi privedli državo v pravilni tir, je v nji vedno večji kaos in mizerija.

Ameriški Jugoslovani so bili pripravljene pomagati, ne kraljevini SHS., ampak Jugoslaviji in njenemu prebivalstvu. Pošljali so jim razne potreščine in na milijone kron; jugoslovanskemu ljudstvu so dajali vso mogočo moralno podporo, ki bi mu imela služiti pri njegovem prizadevanju, da se iz te nove države res napravi deželno prosperitete in svobode.

Tudi jaz sem pošiljal denar v domovino očetu in bratu, poleg pa tudi Proletarca, ker smatram, da potrebuje tamošnje ljudstvo v prvi vrsti pravilne vzgoje. Brat se mi je za vse zahvaljeval in se delal, kakor da je tudi on socialističnega prepričanja. Nankrat pa mi piše, da mu Proletarca ni treba več pošiljati, ker ga oče nočejo čitati, sam pa nima časa. Meni pa se je razjasnilo, zakaj je bil brat "socialističnega" prepričanja.

Ni se čuditi, da v tistih družinah, ki imajo med svojimi člani duhovnike, ne smejo čitati Proletarca. Tudi naša spada v to kategorijo. Moj brat, duhovnik, je v Ameriki pred tridesetimi leti v svojih pridigah propagiral za današnji sistem, ampak jaz že takrat nisem verjel v humbug, kot ga proizvajajo dušni pastirji, za katere pa bi bilo mnogo prapravnije ime "pastirji teme." Maso našega naroda moramo iztrgati iz rok takih zasluževalcev in zato jo moramo učiti. Širimo naše liste. Tisoče Slovencev v Ameriki je, ki se imajo zahvaliti Proletarcu, da so se otkesli spon klerikalne vzgoje, ki pomenja klečeplaztvo pred gospodarji, ki znači duševno zaostalost, drugače poštene narodove mase.

Na tisoče in tisoče plačanih agitatorjev v duhovniških suknjah ima katoliška cerkev samo med Slovenci. Ne samo duhovnikov, tudi lajkov si je vzgojila veliko število. Vsi ti so odgovorni, zaeno z reakcionarno škricarijo, da kulturno nismo tam, kjer bi lahko bili.

Lač novih idej prodira med mase. Stebri klerikalizma in kapitalizma se majejo. Za nas mora

sedaj, bolj kot kedaj poprej veljati deviza: "Vzga-jajmo maso!" Učimo jo, da spozna, kje leži krivda za bedo, za vojne, za brezposelnost, oduševstvo in druge take neugodnosti, ki se tako bujno razvijajo povsod, kjer imajo v rokah zagovorniki nazadnjaštva in ljudske brezpravnosti.

Frank Knafels.

Za Chicago.

Socialistična stranka v Cook County priredi dne 7. novembra t. l. veliko slavnost triletnice ustanovitve ruske sovjetske vlade. Slavnost se vrši v Carmen's Hall, vogal Van Buren street in Ashland boulevard. Na dnevnem redu bo petje, godba in govori.

Začetek ob treh popoldne.

Ali ste kaj pazili, kateri listi so bili za časa volilne kampanje na strani zavednega delavstva, organiziranega v socialistični stranki?

Proletarec je glasilo slovenskega socialističnega delavstva in zato zasluži, da ga podpirate in razširjate med tistimi, ki še ne poznajo socialističnih nauk.

Ni res, da so le socialisti razcepljeni v razne frakcije. Ali niso tudi kapitalisti razdeljeni v razne politične struje in stranke? Le poglejte v Ameriki: demokratje, republikanci, neodvisneži itd., v starem kraju liberalci, klerikalci, ljudske stranke itd. Vsepovsod cepljenje. Ali vzlic razcepljenosti kapitalistov ta razred vendar vlada, med tem ko pomeni razcepljenost med delavci oddaljevanje od njihovih vspehov na potu do vladanja.

V parlament nemške Avstrije je bilo izvoljenih 70 socialistov, 80 poslancev krščanske socialne stranke in 25 poslancev vsenemške stranke. Komunisti niso prodrli z nobenim kandidatom. Socialisti so izgubili nekaj mandatov, ravno tako tudi vsenemci, pridobili pa so jih krščanski socialisti. Krščansko socialna stranka v Avstriji predstavlja danes vse, kar je reakcionarnega in nazadnjaškega. Deluje za povratek Habsburžanov na avstrijski prestol in sanja o obnovitvi avstro-ogrske monarhije. Za svoje uspehe pri zadnjih volitvah se ima zahvaliti politiki zaveznikov, ki so storili vse, da otežkočijo stališče socialistični vladi v nemški Avstriji. Gospodarske razmere v Avstriji so še vedno žalostne. Socializacija industrije se ni mogla izvesti, ker tega niso pustile zunanje sile. V mestih vlada revščina, ki jo še povečava sovraštvo klerikalnih kmetov do delavskega prebivalstva v mestih. Industrija le slabo obratuje, ker ji primanjkuje premoga in surovin. Odnosaji nemške Avstrije z Jugoslavijo, Čeho-Slovakijo in Ogrsko še niso urejeni in drugi številni problemi čakajo rešitve. Vsa ta težka vprašanja bo v stanu urediti le proletarijat v deželah, ki so bile preje pod vladno Habsburžanov. Napetost med narodi pokojne Avstro-Ogrske se mora prej nekoliko ublažiti, predno bo mogoče pričeti z resničnim konstruktivnim delom v blagor vseh teh ljudstev.

LISTU V PODPORO.

Collinwood, O. — Nabrala sodruga J. F. Durn in A. Hlabše v veseli družbi pri rojaku J. Žuliču, Prispevatelji: J. Liptak, \$2.00; po 50c: A. Hlabše, J. F. Durn, J. Hrovath, J. Barbič, I. Izanc, J. Žulič, J. Kopore in J. Hrovath; neimenovan 25c. Skupaj.....\$6.25	
Ralpton, Pa. — Po \$1.: Paul Les; po 50c: Geo. Kristel, Frank Kumerdey; po 25c: Joseph Božič, Alois Spiler, John Divjak, Joseph Škorc, Frank Rems, Frank Zakšek, Karl Kocman, Frank Stržiša, Martin Korošec, Mihale Pirc, M. Krajcer, M. Ferlin, Jacob Zirca, Michael Zibert; (pošiljatelj P. Les) skupaj.....\$5.50	
Johnstown, Pa. — Zaostalo od 1. maja iz Morrellville, Pa.	1.50
Chicago, Ill. — Neimenovan50
Alvarado, Tex. — Frank Knafels	1.50
Detroit, Mich. — Nick Kostelet, 50c; John Blazevich 25c; skupaj75
Sygen, Pa. — Nabrano na shodu v Sygeni v pokritje stroškov za oglašanje, drugo v podporo lista (pošiljatelj J. Terčelj)	23.00
Skupaj	\$39.00
Zadnji izkaz	537.54
Skupaj do 29. oktobra	\$576.54

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam.—Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč." — Tajnik kluba št. 27, JSZ.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrty petek v mesecu v dvorani ILIRIA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležuje sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji. John Kresse, 396 4th Ave.

SEJE KLUBA ŠT. 1, JSZ.

v Chicagi se vrše vsaki tretji petek v mesecu v dvorani SNPJ. na 2657 So. Lawndale Ave. Pridobivajte klubu novih članov in socializmu novih bojevnikov. — Poleg rednega dnevnega reda imamo na naših sejah tudi diskuzije o važnih dnevnih vprašanjih. Ako še niste član, vas bo poset ene naše seje prepričal o potrebi socialistične organizacije, postali boste član in prihajali redno k sejam, kakor naši drugi člani. Organizator.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Prihodnja seja slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ. se vrši dne 13. novembra (drugo soboto v mesecu) v klubovih prostorih na 424 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se seje polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. Organizator.

NAROČNIKOM V DETROITU.

Ker se v Detroitu vse hišne številke spremenjene, prosimo naše naročnike, naj nam te spremembe sporoče, kakor hitro pridejo v veljavo. Obvestite nas potom dopisnice na kateri naznanite prejšnji in novi naslov, ali pa sporočite spremembo sodrugu L. Urbančiču, 250 Frederick Ave. — Upravništvo.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26. avgusta 1906.

Inkorporirana 22. aprila 1906 v državi Penn

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

- Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
 Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.
 Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.
 1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.
 2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.
 Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.
 Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

- Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.
 1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
 2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

- Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.
 1. porotnik: BRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.
 2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

- Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.
 Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnjem popravi.

LITERATURA.

"Naši Zapiski", socialistična revija, ki jo izdaja Slovenska Socialna Matica v Ljubljani, bo zopet redno izhajala. Vsebinska 4—6 zvezka je sledeča: Dr. Drag. Lončar: Kaj in Kako? — Herman Wendel: Nemčija in Jugoslavija. — Abditus: Demokracija ali diktatura? — Dr. Štefan Sagadin: Volilni red za Konstituantno. — Dr. Metod Dolenc: Preosnova kazenskih sodišč. — Dr. Mih. Rostohar: Psihologija narodnosti. — Fran. Erjavec: Agrarno vprašanje in komunizem. — Dr. F. Goršič: O ciljih in metodah slovenskega pravoznanstva. — Dr. Rad. Krivec: T. G. Masaryk o socializmu in socializaciji. —

Poleg teh člankov ima revija še pregled politike, socialne politike, gospodarstva, literature, revij, kulture in umetnosti.

Glavni urednik "Naših Zapiskov" je dr. Drag. Lončar, souredniki pa so Alb. Prepeluh-Abditus, Fran. Erjavec in Ivan Šlibar.

Naslov: "Naši Zapiski" poštni predal 91, Ljubljana, Jugoslavija.